

EL

MAGAZÍN

Núm. 250

Divendres, 11 de novembre de 2022

ECONOMIA ■

A l'economia catalana hi ha molts factors externs que es converteixen en entrebancs

ECONOMIA ■

L'ex-Eufòria Scorpio debuta amb un primer senzill

ALBERT LLIMÓS

XAVIER GUAL

“Les aules no deixen de ser un retrat social”

ENTREVISTA

XAVIER
GUAL

“A quart curs d’ESO els donem el nivell C1 de català automàticament i no el tenen ni de lluny”

Text: Jordi Vilarrodà
Fotografia: Albert Llimós

La situació del català a les aules empitjora? Ho estem repetint, però què passa realment allà dins? Ningú com un professor que ho viu en primera persona per explicar-ho. És el que fa Xavier Gual (Barcelona, 1973) al llibre ‘Qui ha de salvar el català?’, publicat per Eumo. Les seves experiències com a professor de Secundària li donen arguments per dir que no només els docents són els responsables que la nostra llengua no es mori de mica en mica.

Del català a les aules n’hem parlat anant i tornant. Però vostè trobava a faltar la versió dels que realment són a les aules cada dia?

Home, sí. Quan se’n parla als mitjans, ho fan pedagogs, especialistes diversos... però et mires el perfil i no trepitgen les aules. Quan els escolto ho noto, veig una altra realitat. A vegades ho intueixen, però és diferent. Crec que faltava aquesta crònica dels problemes reals, del dia a dia, dels que som a les trinxeres. I més amb la meua tasca com a professor de català, que és un valor afegit en el món educatiu. Faltava aquesta veu: podeu dir el que cregueu, però el que passa és això.

El seu llibre té una tesi que no amaga: els professors de català tenim una responsabilitat, però no som els únics que hem de salvar la llengua. És això?

Sí. Jo parlo des de la meua experiència de professor de català en centres públics del Vallès, que és la zona on m’he mogut. Del nostre perfil d’alumnat, entre un 80% i un 100% són castellanoparlants a casa. Per tant, la llengua l’han d’aprendre moltes vegades als instituts o a les escoles.

Per tant, això que no passa de forma natural ho han de suplir vostès?

I cada vegada treballem més com una escola d’idiomes. No venen amb una llengua apresada des de casa, que ja parlen habitualment, i nosaltres treballem aspectes més específics de sintaxi, o de literatura. L’han d’aprendre i fer servir. Per tant, no som un professor més, tenim la responsabilitat afegida de transmetre la llengua perquè segueixi i no es perdi. I que més enllà de les aules no els valgui aquella frase que em sento cada curs de “el català no serveix per a res” perquè se’n van al carrer i no el necessiten. Fem la nostra feina de transmetre la llengua però després li hem de donar un ús: que els catalanoparlants el

fem servir, que no canviem de llengua, i els que no tenen el català com a llengua materna vegin la utilitat d’haver-lo après.

Hem trigat massa a adonar-nos tots plegats del senyals d’alarma? Han trigat massa les administracions a actuar?

Des de dalt, sí. Nosaltres al peu del canó ens ho plantejàvem ja fa anys. Ho havia escrit en alguns mitjans de comunicació. Jo fa anys que he anat aprovant alumnes amb el graduat escolar al quart curs d’ESO, als quals donem automàticament el nivell C1 de català i que no el tenen ni de lluny. I no podem fer l’efecte tap de suspendre massa gent perquè no arriba al nivell, per diverses dificultats. Tenim una pressió d’aprovar com més alumnes millor, no podem fer classes senceres de repetidors. I tampoc és el mateix un institut on hi hagi un perfil d’alumnat amb ganes de treballar, per exemple, amb altres centres més complexos, amb problemes més complexos, on estudiar no és un fet habitual entre tot el grup. I aquí igualment n’has d’aprovar un percentatge elevat, encara que tinguis la certesa que aquest C1 hauria de ser un B1 o un B2 com a molt. Aprovegem generacions d’alumnes que no tenen les competències mínimes de català parlat, escrit o llegit. Això es va acumulant... i si no l’han de fer servir per les feines i es cronifica: no hauran de fer servir el català per a res.

Els docents també en sou responsables, en alguna mesura?

Els de català voldríem ser un professor més, com els de matemàtiques o els de socials. I en canvi hem de fer-nos els pesats recordant això: que la immersió lingüística vol dir que aquests altres professors han de fer la classe en català. I que si els alumnes se’ls adrecen en castellà no facin el canvi de llengua. Perquè a vegades sembla que la classe oficial potser es faci en català, però en la rèplica –per acostar-te a la llengua de l’alumne– es fa servir el castellà. Que vol dir que la teoria es fa en una llengua i el tu a tu, la

“Dels nostres alumnes, en centres públics del Vallès, entre un 80% i un 100% són castellanoparlants a casa. El català l’han d’aprendre a l’escola”

no entenen, l’exposició oral dels treballs de recerca és un patiment... I et preguntes com és possible que al cap de tant de temps no tinguin més domini.

Seria, com apunta en el llibre, un problema de comprensió lectora que afecta qualsevol idioma, no només el català?

Probablement... En general, estem intentant ajudar al foment de la lectura encara que sigui esgarrapant mitja horeta de les nostres classes. La millor manera de perfeccionar la nostra expressió és llegint, i llegint coses diferents. Segurament el de castellà i el d’anglès parlarien de temes semblants. Però els de català tenim el repte afegit: potser parlem poc l’anglès en la nostra vida quotidiana i se’ns rovella, però ningú es queixarà que és important saber-lo. Doncs en català hem de fer aquest discurs, però més local: una llengua pròpia, un llegat cultural que no hem de deixar perdre. I el mínim que podem fer és utilitzar-la al nostre país. Això no vol dir deixar-ne de banda d’altres llengües ni saber-ne com més, millor. En aquest sentit les aules d’acollida són un aprenentatge formidable: tinc alumnes que saben quatre o cinc llengües, les que ja coneixien i el català i el castellà que han incorporat, i d’altres que tenen una llengua i ja pateixen perquè els demanem d’aprendre’n una altra.

Però com respon a l’alumne que li diu que “el català no serveix per a res”?

Les aules no deixen de ser un retrat social, fins i tot polític. Hi ha tot l’espectre. El que s’hi posa de cul, per exemple, i va a provocar el professor de català perquè és el de català, i jo no li he fet res. Per això dic que jo intento caure simpàtic *a més a més*. Perquè tinguin un motiu afegit.

“Els de català hem d’aspirar a ser el professor preferit dels alumnes”, ja ho diu vostè al llibre!

És clar, perquè ja d’entrada és una llengua diferent de la que fan servir. Evidentment, han de fer la matèria que toca, però si actues amb sinceritat, si els intentes entendre i te’ls escoltes, ells et tornen el respecte. I al final s’obliden que ets el professor de català. D’aquella llengua que potser veuen amb una certa antipatia, a vegades perquè és un debat present a casa seva. Però es tracta que et vegin com algú que els ofereix una possibilitat d’anar més enllà gràcies a aquesta llengua: si saps el català trobaràs feines millors, tindràs més possibilitats de relacionar-te amb persones... jo els venc la moto, però a fora han de veure que això és veritat i es compleix.

En la mentalitat dels joves hi ha la utilitat. Dins i fora de les aules...

Nosaltres treballem en la nostra part acadèmica, estenem el català des de les aules. Però hi ha d’haver polítiques lingüístiques a fora. A Catalunya hauríem de necessitar el català i no poder-ne prescindir. Si no tenim això, serà com si féssim classe de llatí o grec clàssic.

Pot ser que el vegin simplement com un tràmit que cal superar?

Sí. Quan passa més això és amb alumnes que es mouen poc, a vegades estan en zones perifèriques d’una ciutat i no van ni al centre. Es pensen que el català realment ningú no el parla, perquè es mouen en uns barris on el català possiblement no és ni la segona llengua perquè s’han anat acumulant capes

de nouvinguts. Si veus de la Xina o el Paquistan i veus que la llengua de relació és el castellà, què faràs? Aquí també hi ha una cosa que depèn de la nostra actitud amb altres cultures: perdre la por. Si vas a un basar xinès, segur que als que el porten els interessa aconseguir el client i el saben. I si no són el pare o la mare, t’ajudarà el fill que els ajuda a la tarda i que l’ha après a l’escola.

En aquest sentit, explica que quan truca a casa de la família d’un alumne que parlen amazic o urdu, posem per cas, els parla en català així d’entrada...

És clar, els catalans a vegades renunciem d’entrada, venim derrotats de casa i ja no juguem el partit. En alguns centres del Vallès Occidental que he estat necessitàvem un intèrpret quan havíem de parlar amb les mares, i dic amb les mares perquè moltes vegades eren elles les que venien. I eren dones que vivien tan tancades a casa seva que gairebé no podien parlar ni en castellà. O l’alumne feia d’intèrpret. Aquí el català ha d’entrar-hi amb una certa normalitat.

Es fa amb bona fe, per facilitar l’entesa...

Però si no parlem el català aquí el perdrem. Sí que seria més fàcil parlar en castellà perquè creiem que ens entendran més, i tenim les ganes de fer-ho fàcil. Però llavors estem renunciant a un llegat cultural que lamentarem perdre. Si estic parlant de *salvar* és que alguna cosa hem fet malament.

La lectura, explica, hi ha de tenir un paper a l’hora de transmetre el gust per la llengua. Pot ser un instrument útil?

Com a escriptor, en els meus primers llibres pensava en un públic adult. Però a còpia de fer de professor et trobes amb estudiants que diuen que no els agrada llegir, i a vegades et trobes defensant unes lectures obligatòries que tu no has triat, que venien d’anys anteriors i penses: “No m’estranya, que no t’agradi llegir...”. Al final em vaig *picar* amb els d’un centre, i vaig començar a fer novel·la juvenil amb el propòsit d’enganxar-los. Jugant amb la tècnica i amb temes que els siguin propers, pots aconseguir que diguin que els ha agradat, que en volen més... i que és igual que sigui en català. Al final ens oblidem de la llengua com a conflicte si entra amb naturalitat.

Ara, a part de llegir, els seus alumnes deuen voler ser youtubers, i aquí sí que el català és absolutament minoritari, no hi trobaran referents...

Tenim treballs de recerca en què els demanem que busquin youtubers en català. Veuran que tenen menys competència i si ho fan bé, qualsevol producte pot arribar. Si la llengua és una dificultat, hi ha traduccions i subtítols. Tinc alumnes de l’aula d’acollida que miren sèries coreanes subtítolades en anglès. Si els agrada és igual d’on ve. Tenim gent de talent i és una llàstima que renunciïn al català per tenir una projecció més gran... però no és cert. Pot tenir més recorregut del que et penses.

En temps del franquisme es deia que havíem perdut les aules però el català resistia al pati. Ara cada vegada trobo més docents que t’expliquen que al pati es parla castellà fins i tot entre alumnes catalanoparlants. Cert?

Primer de tot, respecto molt l’hora d’esbarjo. Al pati, que cadascú parli el que vulgui. Però això que es passin al castellà fins i tot essent catalanoparlants... és que potser hi té molta veure l’oferta de lleure. Interpreten el fet de jugar, d’entrar en altres personatges amb el món de ficció en castellà. Per tant, necessitem plataformes on hi hagi el català, perquè no es perdi aquest registre. I també hem de tenir en compte les extraescolars: els esports, els esplais...

Hi ha qui li dirà que si ens fem pesats en el català, el convertirem en una llengua antipàtica.

Fer-te el pesat... potser és contraproductiu ser tan professor i corregir cada dos per tres si has dit *tenim que*. Però no ens poden deixar sols, perquè no siguem els antipàtics: tots hem de ser professors de llengua. No pot ser que les faltes de català no comptin en els exàmens d’altres matèries.

“Nosaltres treballem en la nostra part, estenem el català des de l’aula. Però hi ha d’haver polítiques lingüístiques a fora, si no serà com si féssim llatí”

proximitat, en una altra.

Hi ha professors que ni la classe. Es fa tot directament en castellà.

Sí. A cada centre ho sabem, i ens coneixem entre nosaltres. I no parlo de la classe de castellà o la d’anglès. El que passa és que resulta molt lleig, entre companys, anar-li a dir que no segueix la immersió lingüística, això ho hauria de fer algú altre. Per això dic que els professors de català estem cansats de batallar en segons quins recordatoris.

És important que si algun alumne fa servir el català, encara que no sigui de manera del tot correcta, se l’aculli amb respecte i no hi hagi cap burla?

Jo parlo força en el llibre de l’experiència d’una aula d’acollida, que tenen nouvinguts d’altres països i els llatinoamericans, per exemple, amb el castellà com a llengua materna. Hi aprenen català, però la incorporació a la llengua parlada els fa vergonya: se’ls rovellarà i hi tindran problemes. I més endavant, tot i els anys i la insistència, veus que aquests joves encara tenen mancances importants en la llengua. A segon de Batxillerat fas llegir i trobes que costa, que ho fan molt lentament, hi ha paraules que

OPINIÓ

Josep Burgaya

DES DE FORA

Amargues victòries

En aquest món caracteritzat per les polaritats extremes, darrerament s'han produït dues valuoses victòries de la sensatesa, el seny i la cohesió, en definitiva dels valors de la convivència democràtica. Tant en les eleccions presidencials del Brasil com en les Mid-term dels Estats Units es jugava força més que la continuïtat o l'alternança de plantejaments polítics diversos, s'havia convertit en un dilema entre la societat oberta, tolerant i amant de progrés davant de la regressió, la confrontació i la irracionalitat. Una disjuntiva amb poques matisacions. Davant de plantejaments polítics convencionals, hi havia posicions extremes, el recurs a les post-veritats i a les dèries conspiratives.

Al Brasil, treure un element tan nociu i excessiu de la presidència era una qüestió de salut. El gegant llatino-americà no es podia permetre per més temps estar en mans d'un personatge tan nefast que ha deixat el país aïllat al continent i amb una credibilitat sota mínims. Igual de com va arribar al poder el 2018, ha plantejat una batalla agònica no sols contra l'esquerra que havia governat sinó també contra tot índex de decència democràtica. Ha reforçat les minories extractives, ha fomentat la deforestació de l'Amazones, ha impulsat el creixement de la desigualtat i la pobresa anul·lant les lleis socials i integradores dels governants anteriors. En el seu mandat s'ha facilitat el conreu de la violència pública i privada, les expressions masclistes han tornat a ser predominants i s'ha creat una cohort de seguidors cohesionats per mentides evidents i per eixamplar amb una retòrica bèl·lica la fractura social. Qui hagi seguit la llarga campanya, s'haurà fet creus dels missatges d'aquest personatge i el seu entorn i com calaven en una

part de la societat brasilera. Des que "venen els comunistes" fins a identificar Lula com la personificació de Sata-nàs. I sempre posant en dubte el funcionament electoral i identificar una possible derrota amb un frau electoral. Ha guanyat finalment la decència, però el país està absolutament fracturat.

Als Estats Units, les eleccions legislatives de mig mandat resulten molt importants per la composició final de les cambres, però també, en un país tan

Al Brasil era una qüestió de salut treure un element tan nociu de la presidència com Bolsonaro

polaritzat des de Donald Trump, per veure les expectatives i possibilitats futures que té aquest de tornar-se a presentar a unes eleccions presidencials. Molts dels candidats eren afamats trumpistes i els demòcrates s'havien de presentar amb la rèmora que suposa fer-ho de la mà d'un Biden que, a hores d'ara, a més de tenir la popularitat molt decaiguda genera molts dubtes sobre si està en condicions físiques i mentals per ocupar el càrrec que ocupa i, encara més, per encarar una renovació de mandat el 2024. Encara que els demòcrates poden perdre la seva majoria al Congrés, els candidats republicans més radicals han estat derrotats, com també en eleccions a governadors on, a més, a Florida, s'ha imposat amb èxit un republicà moderat que es confrontarà amb Trump per encapçalar el cartell electoral a les presidencials. No és menor, tampoc, que en aquells estats que s'ha

aprofitat per fer referèndums sobre l'avortament s'ha imposat el sí encara que amb dificultats a tots ells. El que semblava que havia de ser una "onada roja" (pels colors del Partit Republicà) ho ha estat molt menys. Políticament, aquest dimarts l'opinió pública americana veu Trump com a perdedor. Però també aquí, resulta preocupant el calat del debat durant les darreres setmanes. Negacionisme, acusacions de frau electoral, "que venen els comunistes", falsedats i rumors malintencionats, que a Trump se li va prendre la victòria del 2020, amenaces de cops d'estat...

I és que tant al Brasil com als Estats Units, electoralment es poden haver salvat els mobles però el retrat de com estan de confrontades les seves societats resulta esfereïdor. La mostra de com la política actual ha desplaçat el debat democràtic pel lliurament de batalles en les quals es tracta d'acabar amb l'adversari. Els mitjans, el llenguatge i els valors utilitzats resulten deplorables. Es fa terra cremada. Ja no es voten projectes, sinó si s'aposta per la dignitat o per la vergonya, per si es vol viure en una societat cohesionada basada en el respecte a la diversitat, o bé en un món imaginari, violent i sense valors col·lectius. Al Brasil ha guanyat l'honorabilitat davant d'allò miserable i als Estats Units s'ha frenat la tornada de la pulsio autodestructiva. No són victòries dolces. Bolsonaro ha obtingut el suport del 49% dels electors i controla estats importants com Sao Paulo i les cambres legislatives. Als Estats Units, el Partit Republicà controlarà la Cambra de Representants. Trump es tornarà a presentar a les presidencials i eixamplarà, encara més, la fractura i polaritat de la societat americana. No queda gaire marge per a l'optimisme.

Xavier Menós

DE PAS

En els marges

Qui hi ha en els marges de la nostra societat? Hi ha la treballadora d'un supermercat que en només vint-i-quatre hores haurà d'enfrontar-se a un desnonament. Hi ha la mare d'una nena que treballa de manera il·legal netejant comerços i que desconeix que la seva filla no és a l'escola sinó a la comissaria de la policia. Hi ha l'àvia que ha anat acumulant pastilles i que grava un vídeo al seu fill tot recordant-li el seu amor incondicional, a escasses hores d'una visita judicial que l'obligarà a abandonar la seva llar.

També hi són els presos que van ocupar els calabossos del país i que demanaven, a l'inici d'una democràcia nova, l'amnistia mentre denunciaven un tracte inhumà per part d'uns funcionaris que encara eren fidels a l'antic règim.

En els marges hi ha els protagonistes de dues pel·lícules espanyoles, *En*

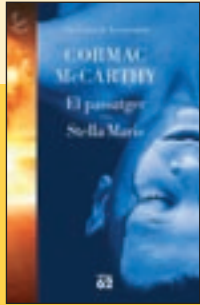
los márgenes i *Modelo 77*, que omplen les sales d'un cinema compromès amb el nostre present i amb un passat que necessita ser revisitat. Juan Diego Botto i Alberto Rodríguez han decidit posar el focus en unes històries que han estat invisibilitzades o conscientment oblidades pels mitjans de comunicació convencionals.

Qui més hi ha en els marges? En els marges també hi ha els 18.500 nens de Barcelona que reben ajuda per comprar menjar; el pacient que veu com una visita amb el metge especialista queda marcada a mesos vista; el propietari d'un petit comerç que aixeca la persiana sabent que perdrà diners en una jornada laboral per l'augment de l'electricitat i del lloguer. La llista de persones i casos que són als marges omplirien pàgines en una revista amb espai limitat com aquesta. Hi hauria la dona que busca un avortament i ho ha de viure en silenci, la del jove trans que ha de passar per entrevistes amb psiquiatres i que no

entén l'oposició a una llei que només busca protegir-lo i normalitzar-lo...

En els marges hi ha Penélope Cruz, Miguel Herrán, però segur que també podem ser-hi tu i jo, o alguna persona coneguda. Som als marges per uns mitjans de comunicació que posen el focus en els ocupes i no en la feina feta per plataformes com la dels Afectats per la Hipoteca. Hem de sobreviure en els marges perquè la premsa posa el micròfon a polítics que parlen de llibertat, d'abaixades d'impostos als més rics i que obliden el present d'uns ciutadans que necessiten ser visibilitzats i ajudats per un coixí anomenat estat del benestar. Són als marges els presos que van ser colpejats per uns funcionaris que enyoraven el franquisme perquè explicar la seva història equival a posar en dubte una transició que no va ser modèlica. Per tots aquests motius val la pena anar al cinema ara. Per veure unes històries que et colpegen de realitat, vint-i-quatre vegades per segon.

NOVETATS EDITORIALS

'El passatger - Stella Maris'

Cormac McCarthy / Ed. 62

De l'autor de *La carretera*, arriben ara dues novel·les, que s'editen conjuntament. *El passatger* comença amb un bus que se submergeix per buscar les restes d'un petit jet privat. Hi ha nou cossos de passatgers, però falten el desè i la caixa negra. I vuit anys abans, una jove ingressa –voluntàriament– en un psiquiàtric. Els dos fets estan connectats.

'La Cassandra i el llop'

Margarita Karapanu
Males Herbes

Morta l'any 2008, Karapanu és una de les figures més rellevants de la literatura grega contemporània. Per primera vegada es tradueix al català una de les seves novel·les més rellevants, que s'ha definit com un conte infantil per a adults. La Cassandra és una nena de 6 anys que viu, molt lligada a la seva àvia, en la Grècia dictatorial dels anys 60.

'L'onada a la ment'

Ursula K. Le Guin
Raig Verd

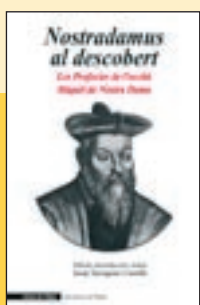
Ciència-ficció, poesia, narrativa infantil, assaig... Ursula K. Le Guin es va convertir en un referent de la literatura vinculada al compromís de gènere i social, que implicava el mateix lector. Una proposta per canviar el món a partir de les lletres. Aquest volum recull articles i reflexions de Le Guin que ens permeten acostar-nos al fons ideològic que l'empenyia.

'No prosa'

Joan Fuster
Ed. Saldonar

L'Any Fuster continua donant fruits editorials que permeten recuperar l'obra del gran escriptor de Sueca. La seva poesia ha estat menys coneguda que la prosa, i dins de la primera encara és poc la part més satírica i surrealista. De la mà de Josep Ballester, que n'ha fet una tria, ens endinsem en el Fuster de textos com la *Quasi-oda al Mediterrani*.

'Nostradamus al descobert'

Josep Tarra-gona (ed.) / Llibres de l'Índex

Nostradamus, el de les profecies. Un apotecari de la Provença que va viure al segle XVI i que en realitat es deia Miquèl de Nòstra Dama. Va ser un visionari o un embaucador? És modernament que s'ha elevat a una dimensió immrescudada? En tot cas, aquesta edició permet llegir els seus famosos versicles, acompanyats d'introducció i notes.

GEOGRAFIA LITERÀRIA

Llorenç Soldevila

El Crist de Balaguer

“ Pel Sant Crist és costum a Balaguer d'encendre les estufes. Em penso que avui dia molta gent ja no compleix aquesta tradició, i pragmàticament, quan fa fred, sigui abans, sigui després del 9 de novembre, és quan fa foc. Però fixem-nos en allò que dèiem de la tradició: és pel Sant Crist quan *toca* posar en marxa les calefaccions. Sigui com sigui, el Sant Crist, que pot, alguns anys, presentar-se assolellat, és comunament la porta d'entrada de les boires. Aquestes boires són de dues menes: l'una, menys persistent, s'ajeu als vorals del riu i abasta uns quants quilòmetres d'amplada; l'altra, la boira de veritat, arriba des de Logronyo i no para fins a Igualada. És la boira de tota la vall de l'Ebre. Contra aquesta boira no hi ha defensa: es constitueix en una immensa presó, que abasta els plans de l'Aragó i les terres baixes occidentals de Catalunya. Hi ha camioners que us diuen que fa vuit hores que circulen amb boira. Jo he anat en un taxi de Tàrrrega a Balaguer, durant uns quants quilòmetres, amb les rodes de la dreta mig ficades a la cuneta, única forma de saber que encara corria per dins de la carretera. ”

Josep Vallverdú

AUTOR
Josep Vallverdú
(1923)

OBRA
'Proses de Ponent'
Destino

INDRET
Santuari del Sant Crist

MUNICIPI
Balaguer

COMARCA
La Noguera

Davant de les ruïnes del castell Formós, separada per una extensa esplanada, hi ha el santuari del Sant Crist de Balaguer. Anteriorment, el recinte havia estat ocupat per la mesquita major sobre la qual es va construir l'església romànica de Santa Maria d'Almatà, actualment en bona part destruïda. A inicis del segle XVII es va engrandir l'església per tal de poder acollir el gran nombre de fidels i visites que rebia el santuari gràcies, en gran part, a l'interès de venerar la imatge del Sant Crist. A l'esplanada podem llegir un fragment de prosa de Josep Vallverdú, que parla d'aquests dies de novembre.

DESRINGAS (WIKIMEDIA COMMONS)

LLENGUA

EL 9 ETS I UTS

250

LÈXIC

Com anem?

Aquesta fórmula de cortesia que fem servir tan correntment quan trobem algú i el saludem o volem començar una conversa se sol canviar sovint per **Què tal?*, que no és més que un calc del castellà i segons l'Optimot no és adequada en català. Cal dir que d'aquestes fórmules en tenim més –no fos cas que a algú no li agradi el *Com anem?* o digui que el català és una llengua pobra de recursos.

És estrany que a una sola persona li demanem “Com anem?”, potser és perquè a vegades implícitament ens referim també als seus familiars. En fi, coses del llenguatge. La veritat és que demanem per l'estat de les persones amb altres fórmules, a part de l'esmentada anteriorment. Per exemple: “Com vas?”, “Què fas/fem/feu?”, “Com va això?” “Com va la vida?”, “Com va tot?” o la informal i breu “Tot bé?”. Així doncs, si pre-

guntem per a algú més no direm “Què tal els teus pares?”, sinó “Què fan els teus pares?” o “Com van els teus pares?”.

Observeu que en totes aquestes expressions si hi ha el verb *fer* (fas, fa, fem, feu, fan) usem l'interrogatiu *què*, però si hi ha el verb *anar* (vas, va, anem, aneu, van) llavors l'interrogatiu és *com*. Amb el *com* podem utilitzar igualment el verb *estar*: “Com estàs, Ramon?”, “Com està la teva mare?”, “Com esteu? Tot bé?”. O bé, fins i tot, el verb *provar*: “Com et prova l'estiu?” (“Com va l'estiu?”) o “Com prova la vida de jubilat?”.

Sabem prou que informalment i no tan informalment és molt habitual sentir *Què tal?*, però, repetim, aquest ús de moment no és adequat i com s'ha vist de recursos n'hi ha una bona pila per substituir-lo.

Us animem a seguir aquesta secció i us convidem a fer-nos arribar consultes i comentaris a través de vic.ass@cpnl.cat

Oficines i serveis:
granollers@cpnl.cat
ripolles@cpnl.cat
vic@cpnl.cat

www.cpnl.cat/xarxa/cnlosona/

EMPRESA FAMILIAR

Jordi Tarragona - Conseller de famílies empresàries

Estar en minoria

Alguns membres de famílies empresàries em plantegen si sent minoritaris val la pena continuar com a socis de l'empresa familiar. Un cop més la resposta és “depèn”.

Si som una família empresària i tenim una voluntat de fer negocis junts, i una motivació més enllà de la purament econòmica, la resposta pot ser una. Si som una empresa familiar en què l'únic vincle és el de sang i el mercantil, la resposta pot ser una altra. En cas de vendre's l'empresa, cadascú tirarà pel seu costat o encetarem els nostres projectes junts?

A les societats de capital el principi general és el d'una acció un vot i de decisions per majoria. Però a les empreses familiars no se sol votar, sinó més aviat prendre les decisions per consens. De totes maneres és important recordar la possibilitat, molt poc aprofitada, de tenir accions amb vot i sense. Aquestes últimes tenen dret a un dividend preferent establert als estatuts, i en cas de no rebre'l adquireixen drets polítics.

El govern de la majoria no significa que les minories puguin ser depreciades. La llei estableix uns drets per a les minories, que poden variar en funció del seu percentatge. I és rellevant que aquests drets els conegui tant la minoria com la majoria. Són drets d'informació, auditoria, participació en beneficis, igualtat de tracte, impugnació d'acords,

separació de la societat i acció de responsabilitat, entre d'altres.

Però a més a més de la perspectiva legal tenim la pràctica. Les minories poden decantar la balança. Poden tenir més poder del que correspon al seu percentatge. Valgui com a exemple el dels partits minoritaris sobre els governs de Catalunya i Espanya en molts moments. El dos per cent que permet adquirir la majoria absoluta pot valer molt més que el que no ho permet. L'existència d'un soci minoritari pot ser, en principi, una garantia per evitar situacions de bloqueig. La qüestió essencial és quina actitud es té per part de tothom. De poder, de veure qui mana, o de construcció de riquesa?

La meva recomanació a totes les famílies empresàries és que pactin un sistema que permeti la sortida, justa per qui se'n va i viable per l'empresa, dels socis. Perquè un dels pitjors càncers d'una família empresària és tenir socis a una gàbia, potser daurada, de la qual voldrien sortir i no poden fer-ho. Un soci minoritari *emprenyat* en mans d'un bon advocat pot fer la vida impossible a la majoria. I a més a més a una família empresària portar al trencament de la relació, fet que probablement no coincideix amb el desig dels predecessors.

Una qüestió que pot sorgir és la representació de la minoria als òrgans de govern. Si aquest és un consell d'administració, i el sistema és de representació proporcional, dependrà del nombre de consellers i del percentatge d'accions. Però si és una empresa familiar la recomanació és que els consellers familiars (és bo que no tots ho siguin) siguin escollits

UNSPASH

per consens de tota la família i no en representació de branques o percentatges. A vegades recordo que és millor no estar als òrgans de governs, ja que els seus integrants poden tenir responsabilitat personal fins i tot per omissió en el deure de vigilància d'un ordenat empresari. I que el poder final recau a la junta d'accionistes.

Els drets de la majoria finalitzen on comencen els de les minories. La majoria ha de ser empàtica i tractar la minoria com li agradaria ser tractada si estigués al seu lloc. Una societat ben gestionada respecta i cuida les minories.

MÚSICA

EL CLÀSSIC

Jordi Sunyer

METALLICA 'Master of Puppets'

Elektra Records, 1986

El tercer disc de Metallica va consagrar la banda com a principal referent del *metal* i el *trash* arreu del món. El grup que van crear el 1981 l'extennista danès Lars Ulrich (bateria) i el nord-americà James Hetfield (veu i guitarra rítmica), als quals s'hi afegirien Kirk Hammett (guitarra solista) i Cliff Burton (baix), va tocar el cel amb un àlbum antològic que per molts és considerat el millor de la seva discografia. El treball s'enceta amb l'èpica "Battery" i tot seguit arriba l'emblemàtica "Master of Puppets", que dona títol al disc i que és el tema que Metallica més vegades ha tocat en directe. La peça, de vuit minuts i mig, és brutal. Arrenca amb un *riff* endimoniat que s'encadena amb la primera estrofa i després arriba la tornada del "Master! Master!". Tot seguit, la cançó es calma i entra en un passatge instrumental *in crescendo* que esclata amb una nova estrofa, tornada i traca final. Una

obra mestra. I sí, al disc també hi ha altres bons temes com "Disposable Heroes", "Damage Inc." o l'instrumental "Orion", on es llueix especialment el baixista Burton, que al cap de poc moriria en un accident d'autocar a Suècia mentre el grup estava de gira presentant el nou disc. Aquell *tour* es va suspendre, però després de consultar-ho amb els familiars de Cliff, Metallica va decidir seguir fitxant un nou baixista, Jason Newsted, que va ser al grup fins al 2001. Ara hi ha Robert Trujillo i la història continua.

NOTES

L'ex-Eufòria Scorpio debuta amb un primer senzill

La font d'Eufòria no para de rajar. Als debuts i primers temes de Triquell, Edu Esteve o el granollerí Joan Liaño ara cal afegir-hi l'estrena de Scorpio (nom artístic de Clara Sánchez), que la setmana passada va publicar *Deja Vu*, el seu primer senzill després de participar en el programa musical de TV3. El tema, produït per Pep Saula (Sexenni) i Jan Ayqua, alterna el català i l'anglès i parla dels "somis d'aquella nena petita que s'imaginava, mentre es mirava al mirall, gravant cançons i actuant davant de milers de persones". A la cançó hi ha pop, R&B i

música urbana amb picadetes d'ullet a Beyoncé o Rihanna, artistes que no han trepitjat mai el pantà de Sau però on s'emmiralla la cantant barcelonina. Delirics, el segell discogràfic amb el qual Scorpio ha publicat aquest primer senzill, ja avança que durant el 2023 hi haurà disc.

EL TEST

Robert Farrés, 'Robe' (Ekko)

Primer instrument que vas tocar? Vaig començar amb la guitarra als 6 anys i abans havia fet trompeta. **Primer grup del qual vas formar part.** La Banda Municipal de Vic tocant la trompeta i el primer grup com a tal, Apostasia. **Primer disc que et vas comprar?** Un de Lax'n'Busto comprat al Mallot de la Margot de Manlleu. **Quants discos tens?** Molts. **Salva'n tres.** Tres, només? *Hombre mate hombre*, de Barricada; *Slash*, de Slash, i *A l'Apolo*, de Lax'n'Busto. **Grups (o músics) de capçalera.** Com a guitarrista, referents com Slash, John Mayer, David Guilmour... **Un concert (com a públic) per recordar.** Un final de gira de Barricada a Pamplona, l'últim concert amb la formació original.

Manolo García suspèn la gira

L'ex-Último de la Fila Manolo García va anunciar la setmana passada que cancel·la tots els concerts que tenia previstos aquest novembre i desembre per culpa d'una "miocarditis aguda" que l'obliga a fer repòs absolut "durant unes setmanes". El primer bolo afectat va ser el que havia de fer dissabte passat al Palau Sant Jordi de Barcelona i l'últim serà el que tancava la gira al Wizink Center de Madrid el 20 de desembre. Els concerts, a més, no s'ajornen. Se suspelen definitivament.

NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

Jordi Sunyer

CESK FREIXAS
'Direm nosaltres.
Cesk Freixas canta
Roc Casagran'

El desè treball discogràfic del cantautor Cesk Freixas es titula *Direm nosaltres* i consta únicament de set poemes musicats del llibre homònim de Roc Casagran, un escriptor sabadellenc amb qui Freixas ja havia compartit algun espectacle. Els arranjaments i el so s'allunyen de la cançó més clàssica i aprofundeixen en l'interessant camí que Freixas ja va encetar a *Memòria* al costat del guitarrista Víctor Nin. A la portada, per cert, hi ha el nom dels prop de 700 mecenes que van fer possible l'enregistrament del disc. Això sí, si els voleu llegir us caldrà una lupa.

ARNAU
'Waiting for
Aftermath'

Després d'avançar els *singles* *Cloud 9*, *Running Far Away* i *Percent*, el músic barceloní Arnau finalment debuta amb un primer disc *sencer* amb vuit peces en anglès on reflexiona sobre la gestió emocional i pretén visibilitzar problemes conjunturals de la societat com l'ansietat, el pas del temps o les relacions afectives. Pel que fa a factura, Arnau explora sonoritats que van des del funk ballable fins al R&B introspectiu en un disc presidit, però, pel pop endreçat i elegant. Com passa amb molts dels LP actuals, per bé o per mal, el treball es fa curt.

CELESTE ALÍAS
'Tranquila. Celeste
canta Chavela'

Fa set anys la cantant Celeste Alías va publicar *Celeste canta Antonio Machín* acompanyada del guitarrista Santi Careta i el bateria Oriol Roca. Ara, calcant aquell patró, els mateixos músics s'han tornat a reunir per emprendre un viatge a través de les cançons de Chavela Vargas. Passen pel seu sedàs clàssics com *Volver, volver*, *El último trago* o *La enorme distancia* i se'n surten airoso a ritme de ranxeres i boleros galàctics. El disc, a més, va acompanyat d'un espectacle teatralitzat que es va estrenar fa uns dies a Manresa i que val molt la pena.

NATURA

Eva Remolina / AMIC

Les formigues i allò que les fa diferents a la resta d'insectes

Les formigues (formicidae) són insectes que pertanyen al grup dels himenòpters. Aquests animals han estat sovint protagonistes de nombroses rondalles infantils, gràcies en part a la seva capacitat de treball i a la incommensurable força.

Habiten en gairebé tot el planeta, a excepció de l'Antàrtida, i s'estima que n'hi ha milers de bilions d'exemplars per tota la superfície terrestre classificades en més de 22.000 espècies diferents. La seva presència a gran part del món es deu a la seva capacitat d'adaptació a diferents ecosistemes i a la seva envejable manera d'organitzar-se. Però existeixen moltes altres curiositats d'aquests animalons que descobrirem en aquest article. Per exemple, i entre altres:

Les formigues són l'únic grup animal a excepció dels mamífers que aprenen de manera interactiva i no per imitació. I és que per exemple a l'hora de recol·lectar les més inexpertes van acompanyades

d'una altra amb més experiència i els ensenya com fer-ho fins que estan preparades per continuar en solitari.

- Cada formiga reina produeix entre 800 i 1.500 ous.
- Les formigues són animals molt nets que cuiden per si mateixes de la seva higiene personal, i en el cas que no puguin són ajudades per altres membres de la colònia.
- Cada colònia té una olor diferent que les ajuda a diferenciar-se i reconèixer-se.
- El sentit més desenvolupat d'una formiga és l'olfacte, i és que posseeixen fins a cinc vegades

més receptors d'olor que altres insectes.

- S'ocupen d'enterrar els seus morts: quan alguna formiga mor dins del formiguer o als voltants, les companyes transporten el cos fins a un lloc segur.

Les formigues, com qualsevol altre animal, són fonamentals per al manteniment de l'ecosistema. En aquest cas en particular, s'alimenten d'insectes, aconseguint l'equilibri d'espècies, pol·linitzen, distribueixen les llavors d'una banda a una altra i serveixen d'aliment a altres animals com els ossos formiguers, les aranyes o els amfibis.

GASTRONOMIA

Eva Remolina / AMIC

De figues a bacores...

La figuera és un arbre que pertany a la família de les moràcies, de les quals existeixen més de 1.500 espècies.

Entre els diferents tipus de figueres, hi ha les denominades bíferes, que són aquelles que produeixen dos fruits diferents: les figues i les bacores, que encara que semblants no són el mateix.

De fet, entre la collita d'una i l'altra disten més de vuit mesos, d'aquí el refrany que dona nom al títol de l'article i que s'utilitza per denominar un acte que ocorre molt de tant en tant.

Existeixen moltes diferències entre la figa i la bacora, a més de l'esmentada a l'anterior paràgraf (la figa surt a finals d'estiu i la bacora, a finals de maig), com per exemple que la bacora té forma més de pera, és de major grandària, menys dolça pel fet que té major quantitat d'aigua (d'aquí que sigui menys calòrica) i la seva pell és de color verdós, amb una carn, això sí, de color molt més intens. La figa, per la seva banda, conté més sucre, és més

petita i el seu exterior d'una tonalitat morada.

La manera de créixer també difereix entre ambdues: la bacora creix sota la fulla, la figa ho fa per sobre d'ella.

Totes dues comparteixen, això sí, el fet de ser aliments energètics i, per tant, molt aconsellables per als esportistes, tant abans com després de l'entrenament. Entre els seus múltiples beneficis en destaca el fet que regulen el sistema nerviós i el ritme cardíac, i posseeixen multitud de minerals com el potassi, el magnesi o el fòsfor que serveixen per augmentar les defenses i afavoreixen la producció de massa muscular.

Aquests fruits solen menjar-se frescos, si bé també poden utilitzar-se a la cuina per fer melmelades, pastissos o formar part de salses per acompanyar guisats de carn.

ECONOMIA

ELS PARQUETS

Joan Carles Arredondo / @joancarredondo

AUTOGOLS AMB COSTOS

La deslocalització d'empreses va donar peu, ara fa cinc anys, a un dels exercicis propagandístics més colossals de la història recent. Fent memòria, el procés, el referèndum i les gestualitats secessionistes d'aquell octubre a Catalunya van portar un nombre gens menyspreable d'empreses a buscar aixopluc jurídic fora del país amb la inscripció de les respectives seus social, sobretot a Madrid, però també al País Valencià, com van fer La Caixa o el Banc Sabadell. Es va fer un exercici propagandístic perquè el missatge que es difonia amb grans altaveus no era fiscal o jurídic —que, en la majoria dels casos, era el motor dels canvis de seu— sinó polític. El missatge als catalans era que la independència els faria més pobres i els deixaria sense empreses on treballar. Era un missatge fals. El canvi de seu era una pura inscripció als registres oficials. El domicili fiscal es fixava fora de Catalunya, però l'activitat continuava al país.

La intencionalitat política del canvi de seus és prou evident si es repassen els moviments del govern espanyol del moment. Van fer canvis legislatius per fer més senzill el tràmit. Una invitació a tothom qui volgués deixar Catalunya i abraçar-se a la seguretat jurídica del País Valencià o al paradís fiscal de Madrid. Molts opinadors del moment, de bona fe o no tanta, van començar a difondre el missatge fals de les plagues d'Egipte que comportaven aquests canvis: basats en el no-res, es feien càlculs sobre el PIB que es perdria amb el trasllat d'empreses (que si un 4%, que si 61.000 milions d'euros, que algú elevava posteriorment a 100.000 milions perquè posats a empastifar no ve de 40.000 milions...). Tot s'hi valia. L'objectiu era generar l'estat d'opinió d'una Catalunya empobrida per efecte del procés. Les dades posteriors d'evolució del PIB van demostrar que les previsions no és que fossin errònies, sinó directament mentida. Després, ningú va esmerçar grans esforços a desmentir-se.

A què ve ara aquest exercici retrospectiu? Doncs a remarcar que per a l'economia catalana hi ha molts factors externs que es converteixen en entrebancs. Posar fàcil la sortida d'empreses per generar un estat d'opinió determinat és només un exemple

extrem que l'Estat no posa les coses fàcils. No les posa tampoc amb el repartiment dels pressupostos, i molt menys en l'execució posterior. Algunes infraestructures claus triguen anys, lustres i fins i tot dècades a materialitzar-se. I ja posats a assenyalar greuges es podria afegir un tracte fiscal que, per dir-ho suaument, és marcadament desfavorable. Aquesta acció (o si es vol inacció) dels governs espanyols, de tots els colors, suposa dificultats en la competitivitat econòmica.

En termes esportius es podria dir que Catalunya disputa el partit en camp contrari, en un ambient hostil, i amb l'àrbitre predisposat a no fer favors. És per això que és important no fer-se autogols. Ara, amb menys atenció de la que mereixerien, estan sortint alguns estudis que assenyalen que hi ha determinades accions (o si es vol inaccions) dels governs catalans que no juguen precisament a favor de la seva competitivitat. Des de fa més d'una dècada, els governs han comunicat la voluntat d'un entorn més favorable per a les empreses (en temps d'Artur Mas com a president en deien un territori *business friendly*), però el cas és que les regulacions que hi ha a Catalunya alenteixen més els processos empresarials. Alerta, que aquí no s'està demanant que hi hagi un marc completament desregulat, com voldrien alguns sectors molt liberals. Però en altres territoris ben propers, hi ha fórmules que agilitzen la relació entre administració i empreses i no estaria de més començar a prendre'n nota.

Un recent informe de l'Institut Ostrom assenyalava algunes disfuncions d'un marc regulatori inflat com el català. Malgrat el biaix ideològic que s'ha de suposar a una entitat que es defineix com a *think tank* liberal, algunes de les qüestions plantejades a l'informe haurien de servir, almenys, com a reflexió. S'assenya-

la, per exemple, com la dilatació de les tramitacions urbanístiques per acollir activitats industrials, que arriben a demorar-se entre dos i cinc anys, és un fre a la captació d'inversions en un sector que els governs assenyalen com a estratègic. Hi ha més exemples, com la complexitat normativa. En l'estudi hi ha una dada curiosa com són les pàgines que ocupaven els butlletins oficials autonòmics l'any 2019. A Catalunya, 106.914 pàgines. Moltes o poques? Al País Basc n'ocupaven 5.913. Sembla que 101.001 pàgines en són moltes més. Potser per aquesta complexitat, Catalunya és la tercera comunitat de l'Estat on es considera més difícil l'establiment d'una activitat industrial, segons dades del Banc Mundial. Les zones més properes, com el País Valencià i, sobretot, l'Aragó, tenen eines per agilitzar els tràmits. Aquesta és l'explicació (o part de l'explicació) per la qual un gran nombre d'empreses industrials trien l'Aragó per instal·lar-se. La Cambra de Comerç de Lleida ja va posar el crit al cel per aquesta situació fa uns mesos. Calcula que cada any una cinquantena d'empreses deixen la demarcació. Algunes busquen l'efecte capitalitat de Barcelona o Madrid, però una de cada cinc s'implanta a l'Aragó. I aquestes no canvien la seu social sinó que s'enduen tota l'activitat i això sí que computa en el PIB.

És evident que cal una administració que vetlli pels interessos generals, però també una administració que sigui al màxim d'eficient. Un excés regulatori impacta més en el PIB que els canvis de seus socials. Per això no estaria de més que es fes un cop d'ull al que passa en països en els quals Catalunya es vol emmirallar. Van establir un règim segons el qual a cada nova regulació que s'implantés se'n retiraria una altra d'ineficient. Per no anar sumant regulacions. En definitiva, per no fer-se autogols.

INDICADORS

Reducció de l'atur

L'atur registrat ha baixat en 6.322 persones a l'octubre a Catalunya, l'1,8% menys. Segons dades del Ministeri de Treball, el nombre d'aturats és de 347.996, la xifra més baixa en aquest mes des del 2007. En comparació amb l'octubre de 2021, el descens arriba al 7,9%. Són dades positives, amb un cert maquillatge per les mesures de contractació de personal fix discontinu de l'última reforma laboral.

Creixement moderat del PIB

El creixement del PIB es modera en el tercer trimestre i queda limitat al 0,1%, segons l'indicador avançat de l'Institut d'Estadística de Catalunya. És un creixement menor a la mitjana estatal i de la Unió Europea, del 0,2%. En termes interanuals, l'economia catalana creix a un ritme del 4% respecte al tercer trimestre de 2021. Els serveis són el motor del creixement, però la indústria baixa clarament.

ALEGRIA INTERIOR

Jordi Soler / jordi@alegriainterior.com

'Katsugen undo'

En moltes ocasions prenem consciència gràcies als actes més inconscients. El nostre cos ens parla contínuament i poques vegades hi parem atenció i ens l'escoltem com cal. No fa pas gaires setmanes que estava endreçant per casa, aixecant pesos als quals no estic acostumat i de sobte la meua esquena em va dir que havia d'afluixar. Ho va fer a través d'unes lleugeres fiblades a la zona lumbar, així que li vaig fer cas i ho vaig fer. La cosa no va anar a més, però passaven els dies i el dolor es mantenia en la mateixa zona de forma constant i impedia que doblegués la columna lliurement i provocava que tota la zona lumbar quedés cada cop més immòbil i rígida. Aquesta permanència en les molèsties em va empènyer a actuar i fer alguna cosa per desencallar una situació, que ja durava massa, i vaig recordar uns exercicis de *seitai* que precisament se centren a donar mobilitat a tot l'organisme a través d'aplicar un vaivé a la zona de la columna vertebral.

La gràcia i la potència d'aquesta pràctica creada al Japó a mitjan segle passat per un terapeuta anomenat Haruchika Noguchi es basa a aplicar un "moviment regenerador" (*katsugen undo*, en japonès) al nostre tronc.

Aparentment, els exercicis que proposa la pràctica del *katsugen undo* són molt senzills i es poden compartir de forma resumida. Ens posem drets amb les cames lleugerament flexionades i realitzem cinc moviments oscil·latoris on la nostra esquena és la protagonista. El primer és un moviment vertical posant la intenció que alguna cosa ens estira de forma ascendent a través del nostre crani i ens deixa anar. El segon es basa en un vaivé endavant i endarrere

de les nostres espatlles sense arribar al punt de perdre l'equilibri. El tercer és una inclinació alternada a dreta i esquerra obrint la zona de les costelles. El quart se centra en una torsió de cintura en amunt deixant que els braços es moguin lliurement. En últim lloc, el cinquè ens inclina el cap i les espatlles endavant i cap avall, amagant la panxa, obrint l'esquena i recuperant la verticalitat tot seguit. Tots els cinc moviments es poden repetir les vegades que es considerin necessàries i sempre compençant el moviment que es fa en una direcció amb un altre en la direcció oposada per tal de mantenir una situació de centre i equilibri en tot el cos.

Explicat d'aquesta manera semblen uns simples moviments semblants als de qualsevol exercici d'estiraments, però el que diferencia aquesta pràctica de qualsevol altra és que la forma d'executar-la és totalment lliure, ja que cal deixar que el nostre cos ens indiqui la durada i la velocitat de cada moviment. Jo particularment necessito tancar els ulls i posar l'atenció a tota la columna per tal de sentir-la com si fos una molla que es torça o una bandera que oneja. Quan sento que és suficient paro i quan un moviment no em transmet comoditat el corregeixo fins a trobar el punt adequat que la sensació sentida em doni com a vàlid.

Dedicar uns breus moments al diàleg amb el nostre cos pot ser molt més que una millora per la nostra salut, pot esdevenir una oportunitat per agafar consciència i descobrir-nos interiorment. La meua lumbàlgia ja és història i jo personalment estic agraït a aquest "moviment regenerador".

HORÒSCOP

Roser Bona

Del 11-11-2022 al 17-11-2022

ÀRIES (Del 21 de març al 20 d'abril)

En l'amor, no estàs per perdre més el temps. Si sents que algú t'està fent llum de gas, no hi posis més energia. Possible negoci o col·laboració professional amb un amic.

TAURE (Del 21 d'abril al 20 de maig)

Alguns problemes de l'àrea laboral poden perjudicar la relació de parella. Serà bo gestionar-ho al més aviat possible. T'anirà bé practicar activitats a l'aire lliure.

BESSONS (Del 21 de maig al 21 de juny)

Com que la retrogradació de Mart va per llarg, t'anirà bé aprofitar aquest període per repassar assumptes que tenies a mitges. Una bona etapa per canviar estratègies.

CRANC (Del 22 de juny al 21 de juliol)

Darrerament, has canviat algunes prioritats i tens més clar que la salut és primer de tot. Si acabes de començar una relació, pots sentir una profunda connexió emocional.

LLEÓ (Del 22 de juliol al 23 d'agost)

Si ets més a casa, et fixes en el que cal reparar o posar al dia. La parella pot estar més silenciosa o reservada que de costum. Actua amb prudència per saber què passa.

VERGE (Del 24 d'agost al 23 de setembre)

Podries tenir els nervis a flor de pell. No deixis que et facin perdre els papers. Troba més espais per la relaxació. Amb els fills vius bonics moments de complicitat.

BALANÇA (Del 24 de setembre al 23 d'octubre)

Possible desplaçament per motius familiars. En l'àmbit sentimental podries estar coneixent algú del teu interès, però de moment sembla que prefereixes que sigui una amistat.

ESCORPÍ (Del 24 d'octubre al 22 de novembre)

Si la família o parella no et dona suport en els teus objectius a escala professional o sentimental, no dubtaràs a fer la teua. Pots caldrà controlar les despeses en diversió.

SAGITARI (Del 23 de novembre al 21 de desembre)

La conjunció Lluna/Mart a la Casa VII podria portar persones del passat, especialment exparelles. Organitzes un raconet zen a casa on poder practicar la meditació.

CAPRICORN (Del 22 de desembre al 20 de gener)

La dieta és un dels assumptes dels quals estàs dependent i el camí a una millor salut. Júpiter retrògrad per Casa III afavoreix la intuïció. Escriure pot ser una bona teràpia.

AQUARI (Del 21 de gener al 19 de febrer)

Sents que vius un temps d'espera que s'allarga o que les coses no surten com havies previst. Aprofita-ho per baixar revolucions i posar atenció a les emocions. Amanyaga't més.

PEIXOS (Del 20 de febrer al 20 de març)

Posar nom al qual sents i ordre al teu món interior t'ajudarà a relaxar-te. Pots hauràs de frenar una persona de la família política amb la qual tens algunes diferències.

CINEMES

13 EXORCISMOS

Espanya 2022. Dir. **Jacobo Martínez**. Amb **María Romanillos, José Sacristán i Ruth Díaz**. **Thriller**. Després d'una sessió d'espiritisme, Laura Villegas comença a comportar-se de manera estranya. Alarmats pel sinistre comportament de la seva filla i convençuts que el dimoni l'ha posseït, els seus pares acudeixen al pare Olmedo, un dels 15 exorcistes autoritzats pel Vaticà per intervenir en casos de possessions demoníques. A partir d'aquí una sèrie de fenòmens estranys començaran a embolicar els protagonistes de la història.

AS BESTAS

Espanya 2022. Dir. **Rodrigo Sorogoyen**. Amb **Marina**

Foïs i Denis Ménochet.

Drama. Antoine i Olga són una parella francesa que es va instal·lar fa temps en un llogaret de l'interior de Galícia. Allí porten una vida tranquil·la, encara que la seva convivència amb els vilatans no és tan idíl·lica com desitjarien. Un conflicte amb els seus veïns, els germans Anta, farà que la tensió creixi en el llogaret fins a aconseguir un punt de no retorn.

BLACK PANTHER: WAKANDA FOREVER

EUA 2022. Dir. **Ryan Coogler**. Amb **Angela Basset, Letitia Wright i Winston Duke**. **Acció**. La reina Ramonda, Shuri, M'Baku, Okoye i les Dora Milaje, lluiten per protegir la seva nació de

la ingerència de potències mundials arran de la mort del rei T'Challa. Mentre els wakandians s'esforcen per adaptar-se a la seva nova etapa, els herois han d'actuar units, amb l'ajuda del Gos de la Guerra Nakia i Everett Ross, i forçar un nou destí per al regne de Wakanda.

EL CUARTO PASAJERO

Espanya 2022. Dir. **Álex de la Iglesia**. Amb **Alberto San Juan, Blanca Suárez i Rubén Cortada**. **Comèdia**. Julián, un divorciat de 50 anys amb problemes econòmics, recorre a una aplicació per compartir el seu cotxe amb desconeguts i, especialment, amb algú que ja no ho és tant: Lorena, una jove que viatja sovint a Madrid. Des de fa mesos té un seient fix al seu cotxe i últimament també al seu cor. Julián vol aprofitar el viatge per sincerar-se amb ella, però un error a l'hora de triar la resta dels ocupants inclou

un inquietant passatger, que provocarà un radical canvi en el rumb dels esdeveniments.

NO MIRES A LOS OJOS

Espanya 2022. Dir. **Félix Viscarret**. Amb **Paco León, Leonor Watling, Àlex Brendemühl, Juan Diego Botto i María Romanillos**. **Drama**. Damián acaba de ser acomiadat després de 20 anys treballant a la mateixa empresa. La seva reacció, furiosa i una miqueta violenta, el porta a sortir corrent i amagar-se al primer lloc que troba en sortir de l'oficina: un armari carregat en una furgoneta. L'armari, amb Damián a dins, arriba a casa de Lucía i Fede, una parella de l'edat de Damián que viu amb la seva filla adolescent, María. Aquesta mateixa nit, un impuls inesperat porta Damián a quedar-se amb la família per convertir-se en una misteriosa presència que observarà i es mourà des de l'ombra.

ONE PIECE: RED

Japó 2022. Dir. **Gorô Taniguchi**. **Animació**. Uta, la cantant número u del món, es disposa a fer el seu primer concert en directe davant d'un públic format per pirates, *marines* i tota mena de fans. Tot i que sempre ha ocultat la seva identitat, es diu que la seva veu en cantar és tan meravellosa que sembla procedir d'una altra dimensió. Ara, es farà un concert en directe en el qual apareixerà en persona per primera vegada davant del públic. La tan esperada veu que tothom vol sentir es disposa a ressonar mentre multitud d'acolorits pirates, *marines* que no li treuen l'ull de sobre, els Pirates de Barrets de Palla de Luffy, que se sent atret per la veu de Uta sense saber res, i tota mena de fans de Uta omplen el lloc.

CARTELLERA

CAMPRODON		Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns
Casal Camprodoní	Girasoles silvestres	-	18.00 i 22.00	18.00 i 22.00	-

RIPOLL		Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns
Comtal	El acudaso (VOSE)	21.30 (Cine Club Aric)	-	-	-
	Minions: el origen de Gru (cat.)	-	-	17.00 (Cicle Cinc)	-
	Argentina 1985	-	-	19.30	21.00

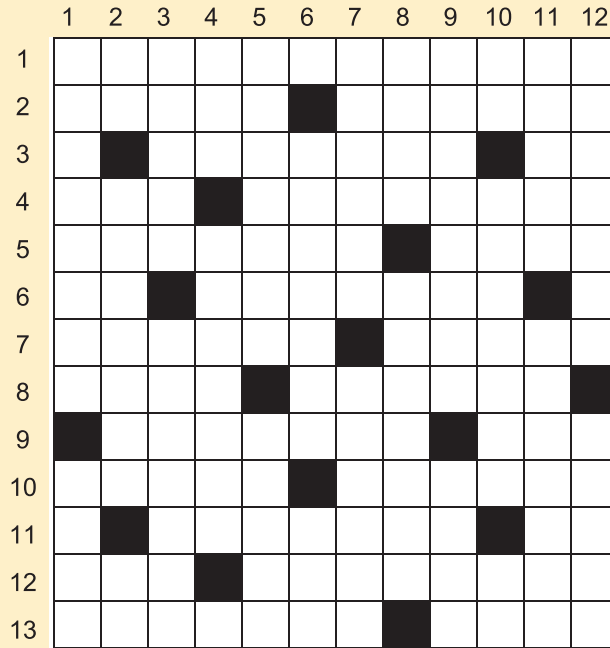
VIC		Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts
Espai ETC	La (des)educació de Cameron Post	-	-	-	20.00

VIC		Divendres	Dissabte i diumenge	Di., dt. i dj.	Dimecres
Sucre	As bestas	19.55 i 22.00	17.10, 19.35 i 21.15	18.50 i 21.45	18.00 i 21.35
	Black Panther: Wakanda Forever	17.30, 18.30, 20.30 i 22.00	11.30, 11.45 (dg.), 12.25 (dg.), 15.30, 17.30, 18.30, 20.30, 21.30 (dg.) i 22.00 (ds.)	17.45, 18.45, 20.00 i 21.15	18.15, 19.15 i 21.15
	Black Panther: Wakanda (...) (3D)	18.00 i 21.00	11.45 (ds.), 12.00 (dg.), 15.00, 18.00 i 21.00	20.15	20.30
	Black Panther: Wakanda (VOSE)	19.45	19.45	21.00	21.00
	A diamond celebration	-	-	-	20.15
	No mires a los ojos	22.15	20.10 i 22.15	19.45	22.00
	Black Adam	17.30	11.40 (dg.) i 16.35	-	-
	One Piece: Red (VOSE)	22.30	22.10	-	-
	Hopper, el polloliebre	-	11.50 (dg.) i 15.35	-	-
	Lilo, mi amigo el cocodrilo	-	15.30	-	-
	One Piece: Red (cat.)	17.35	11.40 (dg.) i 15.30	17.35	18.05
	El cuarto pasajero	20.35 i 22.35	15.30, 20.15 i 22.35	19.00	19.05
	13 exorcismos	17.40 i 22.35	17.20 i 22.10	17.40 i 21.15	20.45
	Los renglones torcidos de Dios	17.45	17.25	18.10	18.30
	Smile	19.50	19.00	21.30	-
	Tadeo Jones 3: la tabla esmeralda	18.00	11.35 (dg.) i 15.25	18.25	-
	Ámsterdam	19.45	17.40	21.50	19.30

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS _ Pau Vidal

HORIZONTALS: 1. Amb insistència, amb reiteració, amb tenacitat / 2. Llenca de roba cosida a la camisa com un aleró. Ensuperbiment capaç d'escapçar una relació / 3. Poca broma. Pastís de diumenge a la poltrona. Ai, el cor d'en Quim... / 4. Enemics de Passar l'Estona. Intuïcions de perdiguer / 5. Per guanyar un sou en calen una vintena llarga. A la Índia fan les mil-i-una / 6. Abric de pobre. És a les idees com als estams l'estampació. Ressona en el motor / 7. Triga molt, sempre, com que té tres dones... Animat a llançar-se amb tot el pes / 8. Animal mitològic força silenciós. Sobredosi no mortal / 9. Com més processons hi ha millor li van les coses. Amb tanta havanera acaba cremat / 10. Heroi troià exiliat a l'Ille de France. A l'hora de posar ordres és la primera / 11. Entra a la universitat. Va néixer per la fe i va morir per la ciència. DNI sense identificar / 12. Centre històric d'Artés. Policromia ocular / 13. Fils de rebuig del cànem idonis per fer música metropolitana. Un parent a Nicòsia.

VERTICALS: 1. Ni barrejats ni rebaixats: remullats fins a l'exageració. Deconstrucció de patates / 2. Article de pell. Pobrissona, tan pobra i tan rica... Tres sense re / 3. Com a gos és un llufaire; com a panpersonatge, un immadur. Lleidatà de l'any de la picor / 4. Enemics de Tota Obligació. Ventilin per sota l'africà que baixa. Continua ressonant / 5. Part de la cançó que es guarda pel final de l'excursió. Interiorisme tèxtil masculí / 6. Una mica d'imaginació. A les citades processons li toca carregar. Em presentaré a Palamós / 7. Tracta

Déu amb confiança conjugal. Reclamis el plat de llet / 8. Unitats de mesura de la rastellera. No decapes bé, són massa altes i forçudes / 9. Malvat, de cor corromput com un personatge de novel·la del segle dinou. Estranya cura a base d'arbust / 10. Abracen l'Enric. Superfície de separació de dos medis que no volen fer el soldat. Fan companyia a l'americana / 11. Bolet molt apreciat pels ocellets. Debuts literaris / 12. Caps de bestiar llestos per tondre. Caram, tu, tens un palmell de xicot!

SUDOKUS

Ompliu la quadrícula de 9x9 caselles dividides en subquadrícules de 3x3 amb les xifres de l'1 al 9. No s'ha de repetir cap xifra en una mateixa fila, columna o subquadrícula.

Dificultat: fàcil

			2					8
2			3	8				
	6			4	9	2	5	7
7	4				6			
						7		5
		6		7	2	3	4	
5	3	8	6		4			9
	1	9	7			4	2	3

Dificultat: difícil

		3		8	5			6
	9			2	3	1		5
4						3	8	
	2			3				5
	6	5	7		2	8		
	8			6				1
5			2	7				8
9	4					7		

QUADRE NUMÈRIC

	-		-	3	3
+		-		+	
	+		+	2	19
-		+		+	
	-		-	5	-3
10		-3		10	

SOPA DE LLETRES

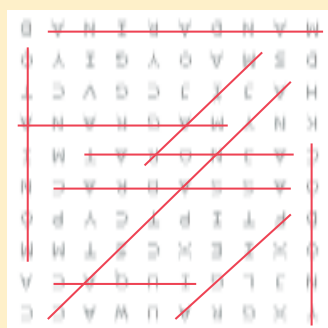
Y	X	G	R	A	U	W	A	C	C
N	J	L	G	I	U	Q	A	C	A
O	X	I	E	X	C	S	T	M	M
D	F	T	I	P	T	C	Y	P	O
O	A	S	S	A	B	R	A	C	N
C	A	T	N	O	R	A	T	M	T
K	N	Y	M	A	G	R	A	N	A
H	A	J	I	J	C	G	V	C	T
D	S	M	A	O	Y	G	I	Y	O
M	A	N	D	A	R	I	N	A	B

Trobeu aquestes paraules a la sopa de lletres. Poden anar en qualsevol direcció. Les paraules poden compartir lletres a mesura que es creuen.

- Caqui
- Castanya
- Carbassa
- Codony
- Figa
- Magrana
- Mandarina
- Moniato
- Raïm
- Taronja

SOLUCIONS

	10	-3		10	
-3	5	-	4	-	6
	+		+		-
19	2	+	8	+	9
	+		-		+
3	3	-	1	-	7

6	1	9	7	8	5	4	2	3
4	2	7	9	1	3	5	8	6
5	3	8	6	2	4	1	7	9
9	5	6	8	7	2	3	4	1
3	8	2	4	9	1	7	6	5
7	4	1	5	3	6	8	9	2
8	6	3	1	4	9	2	5	7
2	7	5	3	6	8	9	1	4
1	9	4	2	5	7	6	3	8

Dificultat: fàcil

9	3	4	8	5	1	7	6	2
5	1	6	2	7	4	9	3	8
2	8	7	3	6	9	5	1	4
3	6	5	7	4	2	8	9	1
8	2	9	1	3	6	4	5	7
7	4	1	5	9	8	6	2	3
4	5	2	6	1	7	3	8	9
6	9	8	4	2	3	1	7	5
1	7	3	9	8	5	2	4	6

Dificultat: difícil

I	S	O	C	S	E	P	O	T	S	E
O	I	A	C	I	O	S	I	R	E	R
N	D	U	L	E	U	G	A	L	L	I
P	A	R	I	S	O	D	R	E	R	A
S	I	L	E	R	I	A	V	A	R	O
S	E	M	P	A	T	X				
S	E	M	P	E	S					
O	A	C	I	O						
J	O	R	N	A	L	S	N	I	T	S
S	A	P	E	N	A	L	S			
B	T	O	R	T	E	L	L			
O	E	L	A	C	I	O				
R	E	P	E	T	I	D	A	M	E	N